

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobce: **M. D.**, zast. Mgr. Vratislavem Tauberem, advokátem, se sídlem Lidická 960/81, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 27. 12. 2023, č. j. OAM-1441/ZA-ZA11-VL13-2023, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 13. 3. 2024, č. j. 41 Az 3/2024-53,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na nákladech řízení o kasační stížnosti 4.114 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku, k rukám zástupce žalobce Mgr. Vratislava Taubera, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím podle § 25 písm. j) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, zastavil řízení o udělení mezinárodní ochrany, neboť není znám pobyt žalobce a žalobce nereagoval na výzvu k oznámení aktuálního místa pobytu na území České republiky do 14 dnů od jejího doručení.

[2] Žalobce proti tomuto rozhodnutí žalovaného podal žalobu ke krajskému soudu, který nadepsaným rozsudkem rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Poukázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu, která vyvodila povinnost aktivně zjišťovat místo pobytu žadatele. Mají-li tuto povinnost soudy, tím spíše ji má i správní orgán. Podmínky pro zastavení řízení je třeba vykládat restriktivně. Je proto třeba vyčerpat dostupné prostředky ke zjištění pobytu žadatele o azyl. Zastavení řízení nemůže být důsledkem nesplnění evidenčních povinností žadatele o mezinárodní ochranu. Stejně tak nemůže důvod pro zastavení řízení záviset na tom, že žadatel opustil pobytové středisko v rozporu s pravidly stanovenými v zákoně o azylu. Krajský soud shrnul, že předpokladem pro zastavení řízení podle § 25 písm. j) zákona o azylu je, že se žalovanému ani přes vynaložení všech dostupných prostředků nepodaří zjistit aktuální místo pobytu žadatele. Žalovaný kromě vypracování samotné výzvy ke sdělení adresy aktuálního pobytu žalobce nepodnikl žádné další aktivní kroky k ověření, zda svévolné opuštění pobytového střediska žalobcem je důsledkem jeho nezájmu pokračovat v řízení anebo pouze důsledkem

zanedbání jeho evidenční povinnosti. Žalovaný přitom mohl bez větších problémů zjistit, kde žalobce pobýval před opuštěním pobytového střediska dotazem u Správy uprchlických zařízení (dále též „SUZ“), když tento údaje neměl sám ve spise. Žalovaný mohl ověřit, zda se tam žalobce nezdržuje i po opuštění pobytového střediska. Krajský soud dospěl k závěru, že nejprve je třeba, aby se žalovaný pokusil doručit výzvu ke sdělení adresy pobytu na adresu, kterou má k dispozici a teprve pokud se tento pokus ukáže jako neúspěšný, může ji doručovat podle § 24 odst. 4 zákona o azylu. Uzavřel, že žalovaný adresu místa pobytu žalobce dostatečně neověřoval, a jeho závěr, že nelze zjistit místo pobytu žalobce, tak byl předčasný.

[3] Proti rozsudku krajského soudu podal žalovaný (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost. Namítl, že soud otázku zákonnosti postupu žalovaného vyhodnotil nesprávně, nevzal v úvahu zájem žadatele na dodržení pravidel, o nichž byl v úvodu řízení informován. Stěžovatel postupoval v souladu s § 25 písm. j) zákona o azylu, když z informace SUZ zjistil, že žalobce pobytové středisko opustil dne 10. 11. 2023 bez povolení správního orgánu, a od tohoto dne mu tedy nebylo místo jeho pobytu známo. Přistoupil proto 30. 11. 2023 k vyvěšení oznámení o uložení výzvy žalobci k oznámení aktuálního místa pobytu na území ČR do 14 dnů od doručení. Žalobce ale na výzvu nereagoval. Protože pobyt žalobce nebyl znám, byla písemnost doručována podle § 24 odst. 4 zákona o azylu. Jen takový postup je v souladu s pravidly o doručování, o nichž byl žalobce poučen. Poučení obsahuje informace o doručování písemností ze strany žalovaného a také o povinnostech souvisejících s opuštěním pobytového střediska a o jeho důsledcích. Výslovně je v něm uvedeno, že o povolení opuštění pobytového střediska nad dobu 15 dnů je třeba žádat na pracovišti stěžovatele v konkrétním azylovém zařízení, a pokud žadatel bydlí mimo pobytové středisko a stěžovateli jeho pobyt není znám, budou veškeré výzvy k převzetí jemu určených zásilek vyvěšovány v určeném pobytovém středisku na úřední desce. Žalobce neměl důvod předpokládat, že na adresu, kterou vedl SUZ, mu bude správní orgán doručovat zásilky. Nelze pominout, že žalobce nebyl v době vyvěšení výzvy již hlášen k pobytu na žádné adrese v České republice. S ohledem na způsob, jakým je vedena evidence žadatelů (není rozlišeno o kterou jde propustku, SUZ má vlastní systém evidování adresy žadatele oznámené při opuštění pobytového střediska na propustku SUZ), stěžovatel adresu žalobce během „propustky SUZ“ v době od 26. 10. 2023 do 9. 11. 2023 neevidoval. Nešlo přitom o situaci, kdy by byl žalobce hlášen k pobytu na soukromé adrese, kam by mu bylo možné zároveň doručovat (žádost o odchod do soukromí podal žalobce až dne 12. 2. 2024).

[4] Požadavek krajského soudu, aby navzdory poučení, kterého se žadatelům dostává, a mají je tudíž u sebe v příslušné jazykové verzi, stěžovatel paternalisticky přejímal aktivitu příslušející žalobci a usiloval o zjištění adresy, na níž by se mohl žadatel o udělení mezinárodní ochrany zdržovat pravděpodobně i poté, kdy vědomě překročil lhůtu 15 dnů, během níž není třeba povolení správního orgánu k opuštění pobytového střediska, se stěžovateli jeví jako neadekvátní, nepřiměřený a postrádající oporu v zákoně. Soud ukládá žalovanému nedůvodně nad rámec zákona povinnosti, v jejichž důsledku bude nucen vynakládat nedůvodně další procesní aktivitu a finanční prostředky ke zjišťování informací, které by měl *a priori* sdělovat žadatel o mezinárodní ochranu, neboť v jeho zájmu je být v řízení dostupný a připravený k součinnosti. Důsledek svévolné pasivity řádně informovaného žalobce tak byl dle stanoviska soudu povinen odstraňovat správní

pokračování

orgán. Vzhledem k poučení a dostupné právní pomoci pro žadatele o mezinárodní ochranu je na místě předpokládat, že budou projevovat svůj zájem na vedení řízení a pokračování v něm minimálně tím, že budou dodržovat povinnosti, které jako účastníci řízení o mezinárodní ochraně mají a o nichž byli poučeni.

[5] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že krajský soud při posouzení věci vycházel ze svého dřívějšího rozsudku ze dne 20. 12. 2023, č. j. 41 Az 45/2023, ve kterém ve skutkově obdobném případě dospěl k závěru, že výklad nového znění § 25 písm. j) zákona o azylu nemůže vést k tomu, aby stěžovatel formálně vyhověl požadavku na zjišťování místa pobytu žadatele jen tím, že mu na adresu posledního hlášeného pobytu zašle výzvu ke sdělení adresy aktuálního pobytu. Je na stěžovateli, aby vyvinul jisté reálné úsilí ke zjištění místa pobytu žadatele. Kasační stížnost proti tomuto rozsudku byla odmítnuta pro nepřijatelnost usnesením NSS č. j. 8 Azs 2/2024-28. Nejvyšší správní soud se ztotožnil s hodnocením krajského soudu, který zrušil rozhodnutí žalovaného z důvodu, že nevynaložil všechny dostupné prostředky ke zjištění aktuálního místa pobytu žalobkyně, neboť se ji ani nepokusil kontaktovat na adrese její poslední propustky, a to bez ohledu na to, že toto místo nebylo poslední známou adresou hlášeného pobytu. V zásadě stejně je tomu i v posuzované věci. Pokud stěžovatel uvádí, že žalobce nebyl povinen si na adrese své poslední propustky přebírat poštu, tak to samo o sobě není překážkou toho, aby se jej žalovaný na této adrese kontaktovat či obeslat alespoň pokusil. Překážkou nemůže být ani případná administrativní zátěž spojená se zjišťováním místa pobytu žalobce. Ta jistě není excesivní, neboť v daném případě by postačovalo, pokud by si stěžovatel adresu místa poslední propustky zjistil od SUZ a na této jej obeslal. Stěžovatel neprokázal, že by vynaložil požadované úsilí pro zjištění místa pobytu žalobce a neuvedl ani žádný objektivní důvod, jež by mu možnost zjistit místo pobytu žalobce znemožňoval.

[6] Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal podmínky pro řízení o kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[7] Před zahájením meritorního přezkumu věci se však Nejvyšší správní soud musel zabývat otázkou přijatelnosti kasační stížnosti. Podle § 104a odst. 1 s. ř. s. Nejvyšší správní soud odmítne kasační stížnost ve věcech, které jsou v řízení před krajským soudem rozhodovány specializovaným samosoudcem, pro nepřijatelnost, pokud tato stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Vymezením institutu nepřijatelnosti a výkladem konceptu přesahu vlastních zájmů stěžovatele se Nejvyšší správní soud podrobně zabýval v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS.

[8] V posuzovaném případě Nejvyšší správní soud shledal, že žádná z těchto podmínek nebyla naplněna, a kasační stížnost je proto ve smyslu § 104a s. ř. s. nepřijatelná. Z provedené rekapitulace vyplývá, že v posuzované věci se jedná o posouzení, zda stěžovatel v souladu se zákonem zastavil řízení o žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany podle § 25 písm. j) zákona o azylu.

[9] Nejvyšší správní soud z obsahu správního spisu ověřil, že stěžovatel dne 13. 11. 2023 vyhotovil úřední záznam, v němž uvedl, že žalobce dne 10. 11. 2023 svévolně

opustil Příjímací a pobytové středisko Zastávka, aniž by oznámil místo svého dalšího pobytu. Dne 30. 11. 2023 stěžovatel vyzval žalobce ke sdělení adresy aktuálního pobytu, výzvu mu doručil podle § 24 odst. 4 zákona o azylu uložením u pověřeného zaměstnance žalovaného na pracovišti oddělení mezinárodní ochrany Zastávka u Brna v příjímacím středisku Zastávka, kde byla vyvěšena po dobu 10 dnů. Z obsahu správního spisu nevyplývá, že by žalovaný učinil jakýkoli úkon ke zjištění místa pobytu žalobce.

[10] Krajský soud u jednání provedl jako důkaz evidenční kartu žalobce, ze které zjistil, že měl ode dne 26. 10. 2023 do 9. 11. 2023 a poté od 18. 1. 2024 do 30. 1. 2024 propustku. Není u ní ale uvedena žádná adresa. SUZ na dotaz soudu ohledně údaje o adrese v propustce uvedené v evidenční kartě přípisem ze dne 27. 2. 2024 sdělila, že podle její evidence žalobce při opuštění pobytového střediska v období od 26. 10. 2023 do 9. 11. 2023 uvedl, že se bude zdržovat na adrese X. Jednalo se o opuštění podle § 82 odst. 1 zákona o azylu, které žadatel o udělení mezinárodní ochrany pouze písemně oznamuje, avšak nepodléhá schválení ani žadatel nemusí k oznámení nic dalšího dokládat. Žalobce na dotaz soudu, na jaké adrese měl propustku od 26. 10. 2023 do 9. 11. 2023, odpověděl, že šlo o adresu X.

[11] Žalobce podal žádost o udělení mezinárodní ochrany dne 22. 10. 2023 a žalovaný rozhodl dne 27. 12. 2023. Na posuzovanou věc tudíž je třeba aplikovat § 25 písm. j) zákona o azylu ve znění účinném od 1. 7. 2023, podle kterého *řízení se dále zastaví, jestliže nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení mezinárodní ochrany a žadatel o udělení mezinárodní ochrany ani na výzvu ministerstva nové místo pobytu na území České republiky do 14 dní ode dne doručení výzvy nenahlásil*. Z uvedeného ustanovení vyplývají dvě podmínky, které musí být kumulativně splněny, aby bylo možné řízení ve věci mezinárodní ochrany zastavit: 1) nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení mezinárodní ochrany, 2) žadatel o udělení mezinárodní ochrany své nové místo pobytu na území České republiky nenahlásí ani do 14 dnů dne doručení výzvy. První podmínka je formulována identicky jako v § 33 písm. b) zákona o azylu, podle kterého soud řízení zastaví, jestliže nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Zároveň je třeba konstatovat, že formulace této první podmínky pro zastavení řízení ve věci mezinárodní ochrany se nijak nezměnila novelou zákona o azylu provedenou zákonem č. 173/2023 Sb. s účinností od 1. 7. 2023. Proto ve vztahu k ní lze nadále bez dalšího použít závěry judikatury NSS vyslovené ke stejnému ustanovení ve znění účinném do 30. 6. 2023.

[12] Splněním první podmínky uvedené v § 25 písm. j) zákona o azylu se Nejvyšší správní soud již zabýval v rozsudku ze dne 15. 3. 2022, č. j. 10 Azs 482/2021-28, na který zcela přílehavě poukázal krajský soud. Zdejší soud v něm uvedl, že „NSS se neztotožňuje s námitkou, že ministerstvo jako správní orgán (na rozdíl od soudů) nemusí zjišťovat místo pobytu žadatele. Nesprávnost úvah ministerstva plyne již jen z jednoduchého jazykového výkladu. Znění § 25 písm. j) zákona o azylu (ve vztahu k ministerstvu) a § 33 písm. b) zákona o azylu (ve vztahu k soudům) je totiž co do podmínky nemožnosti zjistit místo pobytu žadatele totožné. Dle prve uvedeného ustanovení platí, že ministerstvo řízení zastaví, jestliže nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Dle § 33 písm. b) zákona o azylu pak platí, že soud řízení zastaví, jestliže nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení mezinárodní ochrany (žalobce). Neexistuje žádný důvod, proč by tato jazykově shodná ustanovení měla být vykládána rozdílně. Již z jazykového výkladu § 25 písm. j) zákona o azylu a § 33 písm. b) zákona o azylu jasně plyne, že nelze ztotožňovat „nemožnost“ zjistit místo pobytu a pouhou

pokračování

„neznalost“ místa pobytu žadatele. Rozhodnou skutečností pro zastavení řízení není momentální neznalost místa pobytu žadatele, ale to, že takové místo nelze zjistit. Ze slovního spojení užíteho zákonodárcem vyplývá povinnost ministerstva i soudu pokusit se zjistit místo pobytu žadatele. Až v případě, že se toto místo zjistit nepodaří, je naplněna podmínka zastavení řízení (rozsudek ze dne 26. 5. 2005, č. 7 Azs 271/2004-58, č. 707/2005 Sb. NSS). Jestliže konstantní judikatura NSS (např. rozsudek ze dne 29. 4. 2009, č. 4 Azs 2/2009-33, z novější judikatury např. rozsudek ze dne 8. 12. 2021, č. 10 Azs 219/2021-29) vyvodila z jasného zákona povinnost zjišťovat místo pobytu žadatele soudům, tím spíše má tuto povinnost i správní orgán odpovědný za řádné vedení a výsledek správního řízení. NSS tedy souhlasí s městským soudem, že na posuzovaný případ je analogicky použitelná judikatura k § 33 zákona o azylu.“

[13] Ve vztahu k aplikaci § 33 písm. b) zákona o azylu existuje rozsáhlá a ustálená judikatura NSS. Poukázat lze např. na rozsudek ze dne 25. 10. 2018, č. j. 4 Azs 169/2018-31: *„Nejvyšší správní soud již v řadě svých rozhodnutí formuloval požadavek, aby soudy při zjišťování pobytu žadatele vyvinuly patřičné úsilí, tedy aby jejich postup nebyl ryze formální.“* V rozsudku ze dne 26. 5. 2005, č. j. 7 Azs 271/2004-58, soud shledal, že *„[r]ozhodnou skutečností pro aplikaci § 33 zákona o azylu a pro zastavení řízení však není neznalost místa pobytu stěžovatele, ale nemožnost zjištění místa pobytu žadatele o udělení azylu, která předpokládá vyvinutí určitého intenzivního úsilí ke zjištění místa pobytu, jež ovšem nepřineslo žádoucí, resp. vůbec žádný výsledek.“* K obdobným závěrům dospěl NSS také např. v rozsudcích ze dne 26. 5. 2005, č. j. 7 Azs 271/2004-58, ze dne 6. 8. 2009, č. j. 8 Azs 26/2009-45, ze dne 12. 7. 2016, č. j. 7 Azs 88/2016-27, či ze dne 20. 6. 2018, č. j. 8 Azs 229/2017-39.

[14] Z výše uvedených závěrů je zřejmé, že krajský soud věc posoudil zcela správně a v souladu se zákonem o azylu, když konstatoval, že první zákonná podmínka pro zastavení řízení ve věci mezinárodní ochrany, tj. že nelze zjistit místo pobytu žadatele, nebyla v posuzované věci naplněna. Stěžovatel měl povinnost vyvinout určitou snahu k ověření toho, zda pobyt žalobce je skutečně neznámý. Kromě vypracování výzvy ke sdělení adresy aktuálního pobytu žalobce však stěžovatel nepodnikl v tomto směru žádné další aktivní kroky. Krajský soud zcela přilehavě konstatoval, že tu byla k dispozici konkrétní adresa, na níž se žalobce v období před svévolným opuštěním pobytového střediska zdržoval. Přestože stěžovatel tuto adresu neevidoval, jednoduše ji mohl získat od SUZ a mohl se na této adrese alespoň pokusit žalobce kontaktovat, než dospěl k závěru, že pobyt žalobce nelze zjistit. Nejvyšší správní soud proto nepřisvědčil námitce stěžovatele, že soud otázku zákonnosti jeho postupu nevyhodnotil v souladu s platnou právní úpravou.

[15] Přesvědčení stěžovatele, že postupoval v souladu s § 25 písm. j) zákona o azylu a doručoval výzvu v souladu s § 24 odst. 4 zákona o azylu Nejvyšší správní soud nesdílí, neboť pro aplikaci těchto ustanovení zákona o azylu je nutné mít postaveno najisto, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany je neznámého pobytu, což v posuzované věci nebylo splněno. Stěžovateli lze sice přisvědčit potud, že žalobce v rozporu s poučením o pravidlech, kterého se mu dostalo, dne 10. 11. 2023 na dobu delší než 15 dnů přijímací středisko v Zastávce opustil, aniž by požádal o povolení stěžovatele. Z evidenční karty žalobce založené ve spisu krajského soudu vyplývá, že propustku v období od 10. 11. 2023 do 17. 1. 2024 neměl. Stejně tak platí, že žalobce nebyl v době vyvěšení výzvy již hlášen k pobytu na žádné adrese v České republice a nešlo o situaci, kdy by byl žalobce hlášen k pobytu na soukromé adrese, kam by mu bylo možné zároveň doručovat. Se stěžovatelem

lze souhlasit také v tom, že vzhledem k poučení je na místě předpokládat, že žadatel o mezinárodní ochranu bude projevovat svůj zájem na vedení a pokračování v řízení minimálně tím, že bude dodržovat povinnosti, které jako účastník řízení o mezinárodní ochraně má a o nichž byl poučen. Tyto skutečnosti ohledně jednání žalobce a místa jeho pobytu však nic nemění na výše uvedeném závěru, že nelze ztotožňovat „nemožnost“ zjistit místo pobytu a pouhou „neznalost“ stěžovatele o místu pobytu žadatele. Stěžovatel místo pobytu žalobce dostatečně nezjišťoval.

[16] Lze tedy uzavřít, že krajský soud věc rozhodl v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu, která není rozporná a není ji třeba překonat s ohledem na její nesprávnost. Nejvyšší správní soud nezjistil ani žádné hrubé pochybení krajského soudu. Nelze tedy shledat, že by kasační stížnost podstatně přesahovala vlastní zájmy stěžovatele, a Nejvyšší správní soud ji proto odmítl pro nepřijatelnost dle § 104a odst. 1 s. ř. s.

[17] O nákladech řízení o kasační stížnosti pak Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. (usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33). Procesně úspěšný žalobce má právo na náhradu odměny právního zástupce za jeden úkon právní služby (vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 25. 4. 2024) ve výši 3.100 Kč [podle § 11 odst. 1 písm. d) a § 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 vyhlášky č. 177/1996 Sb.] a náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb.). Zástupce žalobce již v řízení před krajským soudem doložil, že je plátcem DPH, a proto se odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů zvyšuje o tuto daň. Celkově tedy je neúspěšný stěžovatel povinen zaplatit žalobci na nákladech řízení o kasační stížnosti 4.114 Kč do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku, k rukám zástupce žalobce.

Poučení: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. října 2024

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu